List 25. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 17. junija 1868.

Gospodarske stvari.

Oklic

kmetijskim gospodarjem in rodoljubom kranjskim.

C. kr. kmetijska družba vojvodine kranjske je v občnem zboru 8. maja 1867. leta odobrila nova pravila, ktera so osnovana v duhu napredovanja našega kmetijstva. S temi pravili si je družba naložila resno dolžnost z izgledi, podukom in vsakoršno podporo delati na to, da se med kranjskimi kmetovalci povzdigne občni blagostan.

Omenjena nova pravila je potrdila c. kr. vlada. Glavni odbor kot vršivni organ kmetijske družbe ima ta pravila vpeljati v djansko življenje. V tem oziru mu je prva in najsilnejša dolžnost, da se v red spravijo poddružnice, kajti prav te so desna roka družbi kmetijski, da more bistveno pospeševati in podpirati domače gospodarstvo; brez njihove vedne podpore nima niti cela družba niti glavni odbor nobene moči, brez njih bila bi nova pravila le same prazne besede.

Kakošna delavnost je po novih pravilih namenjena poddružnicam, to povedó naslednji njihovi oddelki od §§. 30. do 36. *)

Prejšnja uredba naših poddružnic je imela to napako, da so bile osnovane za prevelike okraje. To jim je težilo delo in oviralo ali celó nemogoče delalo shode ondašnjih udov. Po novih pravilih je odpravljena ta napaka, kajti kmetijska družba sme vsled 31. §. ustanoviti poddružnic, kolikor le hoče, in omejiti jih, kakor jej kaže, ker več ni vezana, na meje političnih okrajnih gospósk, toraj je sedaj pripuščeno urediti jih prav tako, kakor zahtevajo krajne potrebe.

Glavni odbor je prevdarjal vse te okoliščine in soglasno spoznal za koristno, da je tem boljše, čem več se osnuje kmetijskih poddružnic, da je toraj želeti, naj bi se poddružnica ustanovila v vsaki veči občini. To pa sedaj morda še ni mogoče; doseči vendar je moč vsaj to, da se ustanové manjše poddružnice od sedanjih, tako, na pr., ena za 3 ali 4 občine (srenje).

Da bode glavnemu odboru moč, sestaviti poddružniške okraje in njihovo uredbo na posvetovanje predložiti prihodnjemu občnemu zboru, zato mora najpred izvedeti, ali vsa dežela pritrdi tem predlogom in ali se sme pričakovati, da se mnogo kmetovalcev prostovoljno udeleži novih poddružnic.

Iz tega namena glavni odbor razpošilja ta oklic vsem kmetovalcem in prijateljem kmetijstva, prečastiti duhovščini, častitim učiteljem in vsem županom kranjske dežele in to s srčnim vabi-

*) Ti poddružnice zadevajoči §§. se glasijo tako-le:

§. 30. Poddružnice so organi zunaj družbenega sedeža, ki poleg družbenih pravil družbe upliv in dotiko na dalje širijo, ob enem pa tudi kmetijski in gozdnarski napredek tistega kraja, kolikor mogoče, pospešujejo. Njihova prva dolžnost je tedaj, da družbene namene v §§. 2 in 3 teh pravil omenjene, pod vodstvom središkega odbora vsestransko podpirajo, da za izpolnitev družbenih, in središkega odbora sklepov v svojem okraji skrbé, in da s svojimi poročili in nasveti na tanko razodevajo stanje in potrebe svojega okraja.

§. 31. Število tacih poddružnic in meje njihovih okrajev ustanavlja veliki zbor z obzirom na splošne in posamesnih krajev potrebe. Vsaka prememba v številu in v mejah poddružnic se brž naznani vis. c. k. deželnemu predsedstvu.

§. 32. Ena poddružnica so vsi djanski družbeniki, ki v njenem okraju prebivajo. Oni izvolijo izmed sebe za tri leta poddružnici načelnika in njegovega namestnika, in potem, če je po krajnih okoliščinah dobro in če je mogoče, načelniku v podporo odbor 3 do 6 oseb, s posebnim ozirom na gozdarstvo.

Vse te službe so brezplačne. Izvoljeni se morajo središkemu (glavnemu) odboru naznaniti.

§. 33. Poddružnice načelnik oskrbuje opravilno zvezo s središkim odborom in zastopa poddružnico na zunaj ravno tako, kakor družbeni predsednik celo družbo.

§. 34. Poglavitne naloge poddruženskega načelnika so: a) Da ima na razvidu djanske družbenike, v poddružnici prebivajoče, naredivši poddruženso matico (imenik); b) da ima na razvidu vsa poddruženska opravila in dopisovanja, na tanko jih zabileževaje; c) da skrbi, da se na tanko izterjajo družbenikov letni prineski in drugi družbeni prihodki, potem, da množi družbene prihodke s tem, da pridobiva nove družbenike, ki jih predloží, ali da naklanja dobrovoljne prineske, darove, ustanove, volila itd.; d) da podaja redna letna poročila o letini, zemljedelskem napredovanji, semnjih, in sploh, kako se kmetuje in gozdari v poddružnici, potem izredna poročila središkemu odboru o posebnih naključbah, prikaznih, zgodbah in težnjah v kmetijskem in gozdarskem razdelku svojega okraja; e) da sklicuje poddruženske zbore ali večkrat ali vsaj enkrat na leto, da se menijo in da obravnujejo občekoristne naprave. Na te zbore lahko pridejo tudi kmetovalci in gozdarji, ki niso družbeniki; f) da središkemu odboru nasvetuje, da bi se kdo javno pohvalil, ali nagradil za posebno zaslužna dela v kmetijstvu ali gozdarstvu; g) da primerno reši vsako vprašanje ali zahtevanje, ki mu pride od središkega odbora ali kacega družbenika, potem od gosposke ali od občinskih zastopov; h) da razdeli od središkega odbora poslane družbene natise, sadike, semena itd.

§. 35. Stroški za pisarne potrebščine in poštnina se poddruženskemu načelniku, ako jih pristojno izkaže, iz družbene blagajnice povrnejo.

§. 36. Poddruženskemu načelniku bo k mári, da tudi sam pride, ali izmed djanskih družbenikov poslanca pošlje k vélikemu zboru, da želje in potrebe svoje poddružnice razločno razodene.

lom: naj bi vsakdo v svojem okrožji po svoji moči podpiral to koristno prizadevanje naše družbe. To se zgodí s tem, da se vpiše v družbo, kdor ni že njen ud, — da jej skuša novih udov pridobiti, in zlasti s tem, da pospešuje ustanovitev kmetijskih poddružnic, kakoršne misli glavni odbor osnovati.

Za prvi začetek zadostuje, da se le nekoliko kmetovalcev ene ali več občin združi v novo poddružnico, kajti okoli teh, ako so navdušeni blagega namena, se gotovo kmalu zbere mnogo novih udov in močí.

Glavni odbor se toraj za gotovo nadja, da kmetovalci ne prezrejo tega vabila, in pričakuje mnogo nasvetov in ponudeb o osnovi kmetijskih poddružnic. Da bode pa glavni odbor mogel že prihodnjemu občnemu zboru na posvetovanje predložiti uredbo novih poddružnic, zato prosi, naj se dotični oglasi in nasvetje „c. k. kmetijski družbi v Ljubljani“ pošljejo vsaj do konca avgusta tega leta.

V predlogih za ustanovitev novih kmetijskih poddružnic naj blagovoljno vsakdo:

a) naznani okraj, kterega naj bi po mislih njegovih obsegala poddružnica, in naj imenuje občine, ktere naj bi se združile. Pri tem naj se gleda na podobne razmere kmetijstva in naj se ozir jemlje na to, da se udje lahko shajajo, toraj na pota, ceste itd.;

b) naj imenujejo osebe, o kterih je pričakovati, da pristopijo k nasvetovani novi poddružnici.

Vrh tega bo glavni odbor z veseljem sprejel tudi vsak drug nasvet, ki bode meril na pospeševanje te zadeve.

Konečno glavni odbor lepo prosi, da mu domoljubi pošljejo mnogo koristne tvarine, za ktero že naprej izreka svojo zahvalo

Glavni odbor c. k. kranjske kmetijske družbe
v Ljubljani 7. dne rožnika 1868.

Nove skušnje s svilnimi črviči,

kteri se redijo od hrastovega perja.

Gosp. J. Mah, posestnik v Zlateneku na Dolenskem, nadaljuje svoje skušnje s sviloprejkami Yama-maï imenovanimi *) in je to, kar je čez letošnjo zimo do 15. maja po teh skušnjah izvedel, c. kr. dunajskemu ministerstvu kmetijstva na znanje dal. Ministerstvo je gosp. Mahovo sporočilo v posebnem listu natisniti dalo in tak iztis tudi kmetijskim družbam razposlalo. **)

Letošnje gosp. Mahove skušnje spričujejo to-le:

1. Jajčeka japaneških hrastovih sviloprejk (Yamamaï) strpijo našo zimo prav dobro in se izbudijo (valiti začnó), kadar hrast cvetè.

2. Čem veči in stanovitnejši je mraz, ktero jajce strpí, tem pozneje se izbudí k življenju.

Ali se pa gosenica, sama sebi in naturi prepuščena, dobro sponaša?

Na to vprašanje odgovarjajo g. Mahove skušnje tako-le:

Za rejo teh črvičev v hiši se je ohranilo nekoliko jajček, več kot 10.000 pa se jih je vrglo

a) na posamesno stoječa hrastova drevesa in na posamesno stoječe hrastovo grmovje na zemljo,

b) nekoliko se jih je v odprtih škatljah na veje hrastom obesilo,

c) gosenčice, ki so izlezle iz jajčic, so se nabrale na hrastove veje in djale na hraste in hrastove grmovje.

Kar sem dozdaj po svojih skušnjah izvedel, je gosenicam bolj všeč to, kar sem storil ž njim pod črko b) in c), kakor pa pod črko a).

Povsod, kamor sem jajčica raztresel, smo našli gosenice. Veselo rastejo in se prav dobro ponašajo; dež, hudo vreme in viharji jim nič kaj ne škodujejo. Pridelek kokonov bode v malo tednih na gori stavljena vprašanja popolnoma odgovoril.

*) Glej „Novice“ 1867.

**) Tudi kranjska kmetijska družba je dobila ta listek pod naslovom: „Zucht des Eichenspinners in Kärnten“, kjer se bere, da je gosp. Mah, grajščak v Zlateneku poleg Novega mesta na Koroškem svoje skušnje naznanil. Čuda, da celó dunajsko ministerstvo tako malo ume zemljepis avstrijski, da kranjske kraje razglaša za koroške.

Gospodarske skušnje.

* Mlado vino hitro premeniti v staro. — Francozje pravijo, da je to mogoče, in sicer tako-le: Vino naj se v belih steklenicah (flaškah), toda ne do vrha napolnjenih (če, na priliko, flaška drží 6 maseljcev, naj bode vina v njej le 5 maseljcev), postavi na solnce. Skušali so to v Toulon-u in sicer poleti in pozimi, in izvedeli so po teh skušnjah, da se z zimskim solncem nič ne opravi, marveč se vino še pokvari, nasproti pa je poletinsko solnce kaj dobro delalo — se vé, da solnce v Toulon-u bolj greje kakor pri nas — in je barvo in okus vinu tako zboljšalo, da je skozi 6 dni solncu izpostavljeno vino skor preveč bilo in vino preveč postárilo. Za pravo mero imajo čas — kakor je podnevi vreme bolj ali manj gorko — 2 ali pa 3 dni. — Da pa solnčna gorkota starí vino, to si mislijo Francozje tako-le: Solnčna toplota je grozdje na trti kuhala; ona je tedaj mati vinu; mati pa je navadno najbolja izgojiteljica svojemu detetu; naravno je tedaj, da je solnčna toplota tudi najbolja pomočnica, da iz deteta postane mož — iz mladega vina staro. — Ne more se reči, da so te besede brez uma; al bo pa praktika potrdila, kar se lepó glasí v teoriji, to je vprašanje? Skušnja pa je lahka, saj gré le za nekoliko bokalov vina. Poskusite tedaj, in naznanite nam skušnje svoje, da vemo, pri čem da smo.

* Zarad polutanske koruze, o kteri so „Novice“ po skušnjah gosp. Vokavn-a govorile, dostavlja zagrebški „Gosp. list“ sledečo opazko, da se na Hrvaškem činkvantin čez 2 ali 3 leta sam prevrže v polutansko koruzo in če gospodar kašnje zopet premeni seme, dobí v 4 ali 5 letih navadno hrvaško koruzo, ktera se potem ne razločuje drugače kakor po času dozorjenja.

Iz državnega zbora.

Govor dr. L. Tomana

zoper povišanje zemljiščinega davka

v zbornici poslancev 8. junija t. l.

V zbornici poslancev 8. dne t. m. je bil predlog na vrsti; naj se poviša zemljiščin (gruntni) davek z doklado ene dvanajstinke ($^1/_{12}$), hišni razredni davek pa z doklado ene četrtinke ($^1/_4$).

Dr. Toman poprime zoper ta predlog besedo in v obširnem, po številkah izpričanem govoru dokazuje, da niti ono, niti to ne gré zlasti na Kranjskem ne.

Zemljiščini davki — pravi — niso po vseh deželah cesarstva našega razmerjeni enako; povišanje teh davkov bi po takem tam, kjer se že zdaj godí stara krivica, dodalo le novo krivico.

Med deželami, ki so preobložene z zemljiščinim davkom, stojí pred vsem kranjska dežela. To pa izvira odtod, ker je katasterska podlaga napačna. Ko se je imel stanovitni kataster vpeljati, se je zemljemercem ukazalo, da dotistihmal, dokler se preiskave

in cenitve posamesnih dežel ne primerijo druga z drugo in se enakomerna cenitev ne ustanovi, ostane davek po stari meri. Kranjska dežela se ni primerjala z druzimi in vkljub temu se je staremu davku s 535.731 gold. $11^3/_4$ kr. navrglo še 146.816 gold. $22^1/_2$ kr. Ako se pomisli, da se tako povišani davek plačuje že od 1843. leta zoper pravílo gori omenjenega ukaza, očitno se vidi, da je kranjska dežela dosihmal najmanj 3 milijone gold. zemljiščinega davka preveč plačala.

To davkovsko preobloženje pa izvira iz tega, ker je relativna in absolutna cenitev brez primere previsoka bila. — Kar se tiče absolutne cenitve (cenitve same po sebi), ukazuje §. 192. cenitne inštrukcije, da naj se o cenitvi čistega katasterskega doneska v vsaki deželi za podlago vzamejo najemščine (v štant dajanja), sodniške cenitve in pa to, kako se prodajajo zemljišča. — Lahko dokažem, da se je na Kranjskem čisti dohodek po najemščinah namesti s 16 ali 17 od sto cenil s 41 do 82 odstotki. Po sodniških cenitvah se na Kranjskem čisti dohodek ceni z 28 odstotki namesti 17 ali 16. Kar pa se tiče cene, po kteri se kmetije prodajajo pri nas, večkrat se primeri, da se kmetija za toliko prodá, kolikor davka plačuje.

Pa tudi relativna (primerjajoča) cenitev kaže očitno, da je dežela kranjska preobložena z davkom. Primerjajmo le Kranjsko, Štajarsko in Koroško. Čeravno je kranjska dežela med temi najmanj rodovitna in najbolj kamenita, vendar plačuje več davka memo unih. Kranjska dežela plačuje, kar je stanovitni kataster vpeljan, 146.816 gold. $22^1/_2$ kr. več kakor poprej, — Koroška pa 152.150 gold. manj. Tudi Štajarski se je odpisalo 131.550 gold.

Po tem primerja govornik posamesne razmere, rodovitno zemljo, čisti dohodek in davke kranjske, koroške in štajarske dežele po posamesnih okrajih gledé na polja, senožeti, vinograde in pašnike, in pride po dokazu v številkah spet do tega, da je kranjska dežela že zdaj tako preobložena z zemljiščinim davkom, da nikakor ne more višega plačevati.

Ne zakrivam sicer tega, da se je zarad zemljiščinega davka kaj malega včasih na Kranjskem prenaredilo in da cesarski sklep od 1865. leta je nekoliko polajšavo prinesel, al zdatne nikakor ne, ker se cesarski sklep od 1865. leta od davkovskih gospósk večidel le tako spolnuje, da se odpiše le to, kar se več iztirjati ne dá.

Je li čuda, gospôda, da dežela, več kot 20 let tako obložena z davkom, ubožati mora, da pa tudi v omiki zaostati mora, ker ni v stanu šol si napravljati itd.! To pa, kar se je nedavno tukaj reklo, da neomikana in lena ljudstva zaostajajo z davkovskimi plačili, to moram očitno odvračati od našega ljudstva. Tako pridnega ljudstva, kakor je kranjsko, ga je komaj še v Avstriji. In vkljub vsej pridnosti se ne more izkopati iz svojih nadlog, ne more plačevati davkov, če bi jih tudi rado, ako se mu še prodaja gruntna potrebščina, zadnji rep v hlevu. Tako gré žalibog pod zlo kapital, iz kterega se davek plačuje! (Pravo!)

Poslednjič govornik še navaja to, kar so že deželni stanovi 1844. leta počeli, da bi od kranjske dežele odvrnili prenapeti zemljiščini davek.

Zdaj hočem le še en sam izgled zastran hišnih davkov povedati, iz kterega bote spoznali, da tudi razrednega hišnega davka nikakor več povišati ne moremo. Za izgled postavim hišo v radoliškem kantonu, v svojem rojstnem kraji, v Kamnigorici štev. 41. Ta hiša plačuje razrednega hišnega davka (Hausklassensteuer) 6 gold. 31 kr., tretjinske priklade 2 gold. 10 kr., vojskine priklade 4 gold. 62 kr., deželne priklade pa $4^1/_2$ kr., tedaj v vsem skupaj 17 gold. 6 kr. Čisti dohodek te hiše je prerajtan na 36 gold. 40 kr. Toraj ta hiša, če tudi davka od hišne najemščine ne omenim, daje polovico svojih dohodkov ali 50 odstotkov samo za razredni davek.

Še dovolj druzih dokazov imam v rokah, ktere bi Vam lahko tukaj pred oči postavljal, al nočem Vas več dalje nadleževati. To pa, moja gospôda, vendar še rečem: kakor sem si jez štel za svojo sveto dolžnost, razložiti Vam in povedati, kako nas davki težé, in se mi zdi, ko bi tega storil ne bil, da bi ne bil vreden sin svoje domovine in bi bil vlado in tudi to zbornico le lepil; ravno tako pa tudi pričakujem od Vas, moja gospôda, da bote Vi take davkovske razmere resno prevdarili in da ne bote danes takih predlogov sprejeli — vsaj za vse dežele ne — kteri bi morali deželo, ktero jez zastopam, po davkih na beraško palico pripraviti.

Ako so že deželni stanovi pred 24 leti tako resnobno odbijali prenapeti zemljiščin davek, gotovo se tudi dandanes od nas, ki smo zastopniki ljudstva, po pravici pričakuje, da ravno tako tudi mi ravnamo. Iz tega pa bote tudi posneli, zakaj smo mi za najviši kuponski davek glasovali. To se je zgodilo zato, ker vemo, da, če se državna primanjkava drugače ne pridobí, se bojo morali davki povišati, kteri pa so v nekterih deželah že zdaj tako silni, da jih ni mogoče več plačevati in da ovirajo boljšo obdelavo zemlje, ter so krivi, da ljudem zavolj njih skoraj ni več obstati. (Pravo! na desnici.)

Ozir po svetu.

Rusija v Aziji.

Ruski car je gospodar 100.000 štirjaških milj v Evropi, dvakrat toliko pa je ruske zemlje v Aziji. 2100 milj moraš potovati, da od zahodnje meje poljske prideš v najbolj izhodnjo stran Sibirije; ko imajo tam ravno poldne, je tukaj enajst ponoči. Kakor nekdaj cesar Karol V., tako more zdaj car ruski ponosno reči: „v mojem cesarstvu solnce nikoli ne zaide.“ Ruski car je gospod blizo 100 različnim narodom. Zdaj poseda ruska armada čedalje več svetá v južni Aziji in si prilastuje najrodovitniše kraje stare Azije. Kmalu bo Rusija soséda Angležev v Indiji. — Boj za Kavkaz je na srečo Rusom končan; Schamil je onemogel, ki je veliko let nasprotoval armadi ruski. Niso bile prazne besede Veljaminove, s kterimi je svaril junake Schamilove, rekši: „Ali ne veste, če bi se nebó podreti hotlo, da bi ga Rusija s svojimi bajoneti podpirala.“ S tem, da je Rusija premagala Kavkaze, je carstvo svoje tostran kaspiškega morja noter do reke Aras raztegnila, ki je meja Perziji.

Različno.

* Vremenski prerok g. Zajček jo je dozdaj tudi za naše kraje dobro uganil. Njegovo prerokovanje za ta mesec je: vreme zeló spremenljivo, dosti dežja, vmes babje pšeno, tudi snežinke, nekterekrat plohe, vendar vse to ne bode škodovalo ne polju ne vrtom, le žetev se bode zakasnila za 14 dni. — Kar se tiče posamesnih dni, jim večidel prerokuje „zjutraj mrzlo“; 17., 18. in 21. dnevu tega meseca prerokuje grom in blisk; 2., 6., 17., 19., 27. in 29. dnevu t. m. dež. — Gosp. Zajček bode še ta mesec na svitlo dal knjižico, v ktero bo zapisal 72 poglavitnih pravil, po kterih se more spoznati, kakošno bode prihodnje vreme. — Če take reči tudi niso več kakor kratkočasnice, vendar so saj kratkočasnice brez škode.

---

*

Dopisi.

V Belem gradu 30. maja/11. junija. — **p** — Strašnih novosti imam Vam javiti iz prestolnice Srbije. Človeku se morajo lasje ščetiniti, ko čuje o onih svirepostih, ki so jih ubilci kneževi počenjali nad svojo žrtvo. Znate že, da je srbski knez Mihajlo iz potaje (zavratno) ubit. Ko je včeraj po svojem običaji okoli 5. ure popoldne sè svojimi sorodnici i samo jednim adjutantom odpeljal se v svoj letnikovec Topčider, je potem šel peš sè svojima sestričinama gospó Anko Konstantinovićko i njeno hčerjo Katico, i gospó Tomanijo Obrenovičko v košutnjak. Že je bil skoraj na kraji, ko se približa trójica ljudí i ga pozdravi. Ko on dalje odide, vpali nekdo na njega v glavo, da hipoma pade. Adjutant čuvši tresek dotrči izradi sabljo, i hoče ga braniti; al i njemu razmrskajo desno roko. Tako poginula je tudi sestričina kneževa gospá Anka, a hčerka njena je ranjena. Samo gospá Tomanija vstala je neranjena, a to, ker je morala po potrebi na strano iti. Knez sam je na 4 mestih z revolverjem ranjen i to smrtno; a to ubilcem še nije bilo dosti; oni da bi se bolje osvetili, razmesarili so mu s sekiro ali s handžarom roke, noge, obraz, glavo. To nečlovečno delo dogodilo se je v našem veku i od izobraženih ljudí! — dvojica, kakor se danes čuje, sta advokata, jeden trgovec, a vsi bratje. — Knez Mihajlo bil je jeden najsposobnejših vladalcev; njemu se kar nič prebaciti ne more. On je Srbijo izvlekel iz večnega partajstva, ki je onda zemljo opustošavala; on je dal veljavo zakonu; on je poredek vsej deželi vrnil; on je očistil zemljo od Turkov, dobil trdnjave turške, on je ustanovil národno vojsko, on je bil vnet za jedinstvo južnega slovanstva, — mi vsi smo izgubili ž njim veliko podporo našej svetej stvari, i ne znamo, kako se bodo rečí še ukrenule. Al upali bomo vse jednako; ako je odloženo, nije položeno, ker tok národni i narodnih predvzetij more se za neki čas zadržati, al ubiti nikakor ne.

Vzrok strašnemu umoru je ona stranka, ki je vedno kričala, kot judje na Krista, da je knez nepopularen, da se dá povésti; mislila je, da se bo zemlja i prestolnica po tem dogodjaju pobunila, ako bi ona ne došla na kormilo. Ali od vsega tega nima nič. Narod je razdražen na ubilce kneževe; on želi se osvetiti njim, i tako jednega, ki so ga žandari vodili v zatvor, svetina je otela od njih, tolkla ga, lase mu čupala, dokler nije upravitelju Beligradskemu obveljalo, da narod pomiri i to tek v prevaro. Narod kričí, da se maščuje i njihovim ženam i otrokom. To je živ dokaz stranki, kako je bil „nepopularen“ knez Mihajlo!! — A kaj še le bode po vnotrajnjosti, kjer je bil tako ljubljen, tako obožavan? — Na čelo vladi po postavah stopilo je zdaj kneževsko namestništvo, i to predsedatelj državnega sveta g. Jovan Marinović, minister pravde g. Rajko Dešjanin, i predsedatelj kasacijne sodnije Djordje Petrović; ministerstvo pravde prevzel je minister vnanjih del Milan Petronijević. To namestništvo izdalo je proklamacijo, s kojo se konštituira, i zakazuje za 2. julija skupščino, kjer se ima birati (voliti) novi knez. Tudi je proglašeno po vsej Srbiji izredno — vojno — stanje.

Danes popoldne bil je pogreb sestričine kneževe gospé Anke Konstantinovičke; neizmerno mnogo svetá se je skupilo v voznesenjskej cerkvi i okoli nje, od kodar so jo na vozu odvedli v samostan Rakovico — dve uri od Belega grada.

Iz Srbije 12. maja. Dr. J. K. (Dalje.) Ni davno tega, kar je govoril ogerskega ministerstva predsednik Andrassy ponosno v veselem, se ve da zanesljivem društvu: „Vsi Slovani so ničla = 0; sama Rusija je jedan = 1; da tega jednega (1) v Azijo iztiramo, Slovanov ni več na svetu!“ — (glej „srbske zvanične Novine“ meseca marta l. l.). Po takem smo mi Slovani vsi, izvan Rusije, zaničljiva ničla = 0! Ne vem! No, da je Rusija močen i silen jedan = 1, istina je; on je zavladal staro domovino Magjarov — Turkestan — i se širi i korači počasi proti Heratu i izhodni Indii. Kristijanska zapadna Evropa, ktera izobraženim Rusom civilizacijo i kulturo z mečem i ognjem ponuja, je sultanu i sirovim Turkom prijazna i ljubeznjiva, — nasproti pa bistrim i darovitim kristijanom na jutrovem nikake kulture i civilizacije ne privošči. Pač bi kristijanski zapadni, kulturo in civilizacijo po razni ceni prodavajoči Evropi milo bilo, da bi se mi vsi, kar nas je na lepem balkanskem polotoku, poturčili in bi postali turški divjaki! Se ve, da bi Evropi tudi drago bilo, ako bi se Slovani v razcepljenem avstrijskem carstvu ponemčili ali poitalijančili, ali da bi udarili ostroge na čevlje in se pomagjarili, ponosno ropotajoči s sablo in korabačem v rokah strah dajoči, ali saj postali srčni prijatelji vsem narodom na svetu, samo da le ostanejo zakleti neprijatelji Rusiji, kakor so nekteri zaneseni bratje Poljaci, ki se nemčijo, poturčavajo, francozijo itd., i svoj narod iz dana v dan hitrim korakom vmaljavajo. Prežalosten izgled temu je lepa Šlezija in Pozanska! Daroviti, junaški bratje Poljaci vsem so prijatelji i vsakemu na svetu, samo sami sebi niso niti slovanstvu. Ne daj, mili Bože! da bi morali bračo Srbi, svojo domovino branivši, bratovsko kri prelivati, biti i klati se s poljskimi legijoni, ki se z drugo turško vojsko okoli Srbije zbirajo. Je li tedaj čudo, da so kristijani na jutrovem vso ljubezen i simpatijo do zapadne Evrope izgubili i da polni zaupanja gledajo v mogočno, jednoverno Rusijo, kakor na svitlo zvezdo prehodnico. Ne gré jim za to, da bi prišli pod rusko vlado; al oni želijo z Rusijo v bratovski ljubezni živeti, i greh bi bil, da ne bi oni za mnogo njim učinjenih dobrot Rusii hvaležni bili. Oni so ovohali evropejsko civilizacijo i kulturo, ki toliko šuma, hrupa, ropota i krvolija dela, zato živo hrepenijo po napredku in razvitku njim prirojenega bistrega uma. Oni želijo zlomljeni jarm sužnosti s svojih pleč izbacniti, svojo prelepo i prebogato zemljo, ktero so kroz stoletja s svojo krvjo gnojili, v krasen raj spremeniti i krvavo zasluženo slobodo v miru vživati, brez vednega strahú, da se jim plod krvavih žuljev vzame, njih žene in hčerke oskrunijo, njih nedolžna deca pokoljejo! „Allah (bog) je velik i Muhamed je njegov prerok!“ Sultan mora Muhamedov plašč ogrniti i njegovo (muhamedanovo) zastavo razviti. Silni puntje i strašne vojske nam tukaj na jutrovem žugajo. Razkačenost je grozovita po vsem sultanovem carstvu. Krvolije bo brez usmiljenja, brez milosti. Turčin je divji, milosti i usmiljenja žauru (psu kristijanu) ne dá, „kadar ga prerok kliče v boj za pravo vero“, ktero mu žauri hočejo v daljno Arabijo potirati, od kodar je prišla. Tudi kristijani se bomo borili za pravoslavno vero, za krvavo zasluženo slobodo, za dom i ognjišče svoje! Še enkrat vam rečem: klanje i mesarenje za „polomesec“ in „sveti krst“ (križ) bo grozno, neusmiljeno i strašno. I gorjé kristijanski Evropi, ako ona „polomesecu“ na pomoč priteče, ker v takem slučaju se hočejo vsi kristijani na jutrovem vreči v naročje mogočne i srčno ljube Rusije, da potem ona ž njimi opravlja i zapoveda po svoji volji. Na kristijansko i pravično Rusijo na jutrovem nihče ne mrzí, a na zapadno kristijansko Evropo vse. — Da so kristijani na jutrovem, kakor Grki, tako tudi Slovani polni junaštva i domoljubja, to priča njih stara i nova povestnica, ki je polna neprimerljivih, junaških čudovitih del. Temu so priča tudi borbe našega stoletja: „vstanak srbski pod Karažoržem (črnim Jurijem), Milošem Obrenovičem,

neprimerno junaštvo slavepolne Črnogore, ustanak grčki 1828. leta i njih današnje muke i čudapolna dela na krvavem Kritu (Kandii).“ — Da pa tudi naša narodna srbska vojska ni zaničevati, povem vam samo to-le: Prošlo jesen bila je po navadi septembra meseca smotra (Musterung) narodne vojske; tudi v Karanovcu sta se v orožju izurjevala dva batalijona celi teden po lepi karanovački ravnini. Milo mi je bilo gledati, kako naši seljaci (kmetje) vse vojniške znakove, bodi-si na truba ili na boben dobro razumejo, jih točno izpeljujejo i izvršujejo. Vojska ni imela niti šotorov, niti drv za ogenj, niti je kdo kaj kuhal, niti vžival izvan suhega kruha, hladne vode i čaše rakije (žganja), ako je je s seboj prinesel. Se vé, da jedí i pijače ne mora noben vojnik v obilnosti imeti, ker mora vsak naroden vojnik za celi teden za naprej dovoljno jedí (kruha) s seboj nositi. Razume se, da Srbin zamore ob samem kruhu i vodi živeti, dokler hočeš; razume se, da vojnik, ki mora biti zmirom tudi na hodu okreten i lahak, ne more i ne sme jedí za celi teden na svojih plečih nositi, zato je národna vojska tako vstrojena, da za deset vojnikov jedí nosi jeden tovornik na natovorjenem konji. Ob hodu gré naprej vojska, za njo tovorniki, ki so pa tudi vojniki, i vsak mora izročene mu jedí na svojem konji nositi, noben vojnik ne sme tovorniku niti preveč niti premalo izročiti. Upraviteljstvo národnemu vojniku, izvan raznega orožja i kar je za orožje potreba, ne dá druzega nič. — Gori imenovana dva batalijona — karanovački i studenički — bila sta i morala sta biti v letni obleki, to je, v samih gatah, srajci i opankah. Plašča, koca ili kakega druzega odevala ali pokrivala ni imel nihče, niti ga je smel imeti. I tako sta preživela dva batalijona gola i lačna (Srbin vrlo malo potrebuje) celi teden pod milim nebom na karanovački ravnini i to septembra meseca, ko so noči bile strašno mrzle. Od jutra do mraka se je vojska v raznih oddelkih vojničtva urila; samo opoldne je imela jedno uro počitka, da je malo kruha pojedla i vode popila. Jaz sem se čudil i se načuditi dovolj nisem mogel, kako morejo taki hrusti s tako pičlo jedjo zadovoljni biti! Po vojaških vajah je pa vojska vsaki večer vesela vriskala, kolo mendrala v pozno noč. Povzdigovale so jej pete i krivile jej kolena glasovi gajd, frul, gosel, dudel itd. Po veselem rajanji pa se je gola vojska na golo hladno zemljo vlegla, z milim nebom pokrila i mirno pospala. Jaz sem pri njej celi teden brez posla bil, ker v dveh batalijonih ni ne jedan zbolel niti oslabel. Veliko veselje je pač vojsko gledati, ktera ne pozná nobenega truda, nobene muke, nima i ne pozna nobene potrebe. Koliko bi vsaka druga vojska v takem slučaji šotorov razpela, drv požgala, mesa i drugih rečí pokuhala, slame razpostlala, kocev i rjuh razgrnila, i koliko bi ljudjé ž njo sitnosti imeli zbog hrane i prenočišča, koliko žensk i deklet bi pri odhodu solze prelivalo, kaj bi vse bilo kaj vse se godilo, koliko bi vojnikov pri vsi ugodnosti i postrežbi zbolelo raznih bolesti. Al naša dva batalijona bila sta tik mesta, pa nikomur nista nadlegovala niti brige delala, živela sta vesela i zadovoljna za sebe, v mesto se še ozrla nista. To je lep dokaz, da je Srbin izvrsten vojnik! Pa tudi ni dvomiti, da bi se v junaškem narodu pri prvi priložnosti pokazalo mnogo pogumnih vojskovodjev, kakor so se kroz stoletja vselej pokazovali. Tudi to je gotovo, da malo je vladarjev na svetu, ki bi jih njih narod tako ljubil, kakor je knez Mihajlo od svojega ljubljen, ki ga vsak Srbin za očeta i vsrečitelja naroda smatra.*) Ako on sprevidi i zaželi, vsa Srbija se hoče listom vzdigniti i hiteti v boj za svojega ljubeznega kneza, ki živi i dela samo za blagostanje i srečo naroda svojega. Knez Mihajlo samo da razvije zastavo „silnega cara Dušana“, ki je bila do današnjega dne začuvana v kloštru Gornjak-u, ki so je menihi knezu že dali in izročili, i knez Mihajlo naj napije, kristijanom na jutrovem iz čaše cara Lazara, ki je bila v rečenem kloštru do današnjega dne z zastavo začuvana (glej „Glasnik srbskega učenega društva zvezka 21. str. 58. l. 1867“), pa vse, staro i mlado hoče iti za kneza i za knezom, i v vatru i vodu itd. (Dal. prih.)

*) In kneza Mihajla — ni več! 10. dan t. m. je smrt storil, zavratno umorjen. Več o tej osodepolni novici v „novičarji“ in v dopisu „iz Belega grada 11. junija.“ Vred.

Od Zabukovce pri Celju 12. rožnika. — Velika nesreča se je zgodila 8. dne t. m. pri gospod Žužovih premogovih jamah, da so se 4 domači knapi v jami zadušili in še več bi jih bilo, pa je vendar Bog od drugih jam pomoči poslal. Imeli smo 10. dne v Grižah prežalostne pogrebe, ko so 4 truge naenkrat prinesli, kterim so tudi od 4 jam vsi knapi zadnjo čast skazali. Bodi jim Bog milostiv!

Grahar in Blaž Winter.*)

Iz Vranskega trga. — Gosp. France Vrinovec, ki je več let pošteno županoval, se je zavoljo svojega velikega posla pretekli mesec županstvu odpovedal; zato smo 23. dne u. m. imeli novo volitev in izvoljen je bil gosp. Leopold Šventner, do kterega imajo tudi vsi tržani dobro zaupanje, kajti on ima srce za vse naše zadeve.

Od Groblskega mosta na Štaj. 10. rožnika. — Zopet se je gosp. Janez Cajnar dobro obnašal s kupčijo z lesom, kterega od tod v doljne kraje po vodi prepeljuje, nazaj nam pa lepe denarce donaša. Zato pa tudi Janez vse spodnje kupčevalce lepo pozdravlja, in ko voda priteče, se kmalu zopet vidimo.

Od sv. Pavla na Štaj. 9. rožnika. — Dolgo smo čakali, pa hvala Bogu, da smo pričakali, da so vendar našo na široko slovečo predilno in tekavsko fabriko, ki je pred nekimi leti pogorela, zopet staviti začeli, da si bodo ubogi ljudjé vendar enmalo lože zopet kruhek služili. Bog daj srečo!

Iz Žuženberka 10. junija. *(Odprto pismo gospodu dr. Janezu Kovaču, vojnemu lekaru srbskemu.)* 16. maja t. l. pišete do načelništva sreza žuženberškega, naj prisili Vaše sorodnike, da Vam potrdijo prijetev 42 cekinov, ktere ste Vi poslali svojima svakoma. Zahvalo za prejete omenjene zlate sem jaz podpisani v imenu Vaših sorodnikov izrekel v pismu od 12. decembra 1867., kteremu so še Vaše sestre priložile mnogo domačih novic. Čez dobre tri tedne priroma pismo iz Belega grada nazaj, na kterem je zapisano: *„Adressat wurde durch die fürstl. serbische Post zweimal avisirt, doch ist weder das Abgabsrecepisse, noch irgend ein Auftrag zur Behebung dieses Schreibens angelangt, daher es retournirt wird.“* Kdo je podpisan, sam Bog vé, samo dve kričekrači ste. Ker ste hoteli precej imeti gotovost o poslanem denarju, sem prvo pismo zavil v nov zavitek ter Vam še nektere novice naznanil iz Vašega rojstnega kraja. Pa tudi to pismo, oddano 27. februarja 1868 priroma iz Belega grada nazaj z opombo: *„Adressat wurde lt. Protokoll durch Absendung des Abgabsrecepisses zweimal ($^{18}/_{3}$, zum zweitenmal $^{28}/_{4}$) behufs Behebung des Briefes avisirt; da derselbe weder dasselbe zurücksendete, noch einen Bevollmächtigten wegen Ausfolgung des Schreibens dem Postamte namhaft machte, so wird dasselbe retournirt. K. k. Postamt Belgrad 22. Mai 1868.“* Podpis: *Kričekrače.*

Čudno je, da pisma iz Srbije pridejo do nas, od nas v Srbijo pa, dasiravno rekomandirana, spet nazaj

*) Po pošti se je moralo zgubiti, ker nismo prejeli. Vred.

romajo! Naj je to mala glosa o peticiji srbskih kupcev, da hočejo — po nekih dunajskih listih — imeti c. kr. pošto v Belemgradu! Josip Novak.

Iz Idrije. = 7. dne rožnika so pevci naše čitalnice v tukajšnjem javnem gledišču dve igri: „Pravdo“ in „Svitoslav Zajček“ izvrstno izpeljali. Vsi igralci so svoje naloge tako lepo rešili, da je slehernemu gledalcu srce radosti igralo. Zatoraj vam vrlim mladim narodnjakom izrekamo očitno srčno hvalo za prijetno zabavo, ki ste jo imenovani večer napravili idrijskim mestjanom. Počastil je bil veselico naš visokospoštovani gospod rudarski predstojnik s svojo družino; bilo je nazoče še mnogo druge gospôde in mnogo rodoljubnega ljudstva se je vdeležilo v javnem rudarskem gledišču narodne veselice. — Ker v časopisih do zdaj ni bilo brati, da tudi v Idriji imamo národne veselice in igre, naj povemo, da so tudi v preteklem pustnem času čitalniški udje mnogo prijetnih veselic imeli, pri kterih so se národne igre predstavljale, ki jih je z vso marljivostjo vodil naš neutrudljivi čitalniški tajnik g. St., kteremu s temi vrsticami še posebno zahvalo razodevamo za njegov trud. Omeniti pa tudi moramo pri tej priliki, da godba narodne čitalnice lepo napreduje in se čedalje bolj razvija, tako, da po pravici tudi ona zasluži očitno pohvalo. Čast in hvala tedaj vsem, ki podpirajo domačo stvar! Živili pevci idrijske čitalnice!

Iz Kranja 13. junija. ⁎ Glas, ki ga nam je prinesel 23. list „Novic“, da se bode osnovalo društvo za varstvo národnih pravic v Ljubljani, bil nam je prav iz srca vzet. Treba nam je društva tacega kakor ribi vode. Po osnovnih državnih postavah je sicer vsacemu narodu zagotovljena pravica, da živí po svojem in v svojem jeziku, da na tej naravni poti se brez ovinkov pridobiva za življenje potrebnih vednosti in da se v njegovem jeziku tudi v cesarskih kancelijah ne govorí samo ž njim, ampak se mu tudi pisma v jeziku njegovem delajo. Zagotovljene so nam po postavi narodne pravice — al kako se nam dandanes še reže kruh ravnopravnosti, to žalibog! vé vsakdo. In temu nasproti se drzne še, kakor je „Tagespošta“ kramljala, ljubljanski „konstitutioneller“ ali prav za prav „Beamten-Verein“ v svoja pravila staviti to, da bode odbijal „Uebergriffe“ národne!! Ali taki smisli niso prava ironija na temeljne državne postave?! Kdor zmiraj mora beračiti za svoje pravice, temu se pa še očita, da skače čez ojnice! Poglejte le v naše srednje in druge šole, pa recite: ali je 2 pa 2 = 4? — stopite zlasti v politične uradnije, pa štejte odpise njihove v slovenskem jeziku. Deželni zbori na slovenski zemlji bodo imeli gradiva na kupe o narodovih zadevah. Treba pa je društva, ktero zmirom na straži stojí v brambo národnih pravic, — zato radostni pozdravljamo društvo za varstvo národnih pravic, ktero si stavlja ta namen, da v ustavnih mejah skrbí za spolnovanje ustave. Gotovo bode iz vseh krajev naše domovine, ktera že dobro vé, kaj jej po postavi gré, se obilo oglasilo udov tej družbi, v kteri nikogar ne smemo pogrešati, kdor ima ljubezen in srce za narod naš. Dandanes ni več čas, da le v srcu nosimo rodoljubje, kazati ga je treba pred svetom; saj je stvar pravična in postavna. Tudi malo plačilce ne bode nikogar oviralo, ker se nadjamo, da celoletni donesek novemu društvu bode komaj znašal par goldinarjev.

Iz Dolenskega. — Bralo se je o roparski drhali Bosnjakov, da se potika med Novomestom in Trebnim. Ta glas pa je počil zarad tega, ker so v resnici neki domači capini mislili ponoči okrasti v ajdovskih vinogradih bivajočega vinogradnika, kterega so le zeló ranili, a ne okradli. Bili so oboroženi ti rakonačarji; eden je strelil na ženo, ki je klicala pomoči, pa je ni zadel. To je ljudí v tej okolici zeló oplašilo, dasiravno čujemo pogostoma od tatvine, in to po pravici, kajti komaj da se zjutraj hišne duri odpró, ti pride že neznan mavhar „dobro jutro“ vošit, toda ne po stari navadi, da spodobno prosi ali celó moli, ampak dere se, zmirja in žuga, če mu brzo po volji darú ne daš. Take drhali se nahaja nenavadno obilo ne le po vaséh pri cestah, temuč tudi po stranskih vaséh mavhari in ljudí plaši. Njih predrzno obnašanje opirajo na to, da, če kterega tudi gospôska v pest dobí, mu je to še po volji, češ, da se jim po ječah kaj dobro streže, palica in železje se njih telesa zdaj ne sme dotikati. Je li to že sad današnjega „liberalizma“?

Iz Ljubljane. Glas, ki nam je došel iz Dunaja, da dobimo iz Trbiža železnico v Ljubljano, s srčnim veseljem smo sprejeli ne le samo v Ljubljani, temuč iz več okrajin gorenskih slišali smo radostne glasove; Loka je celó svoje mestice razsvetlila. Bili smo sicer gotovega prepričanja, da to železnico, na ktero je predsednik kmetijske naše družbe gosp. Fid. Trpinec prvi mislil in ktere misli se je v zbornici kupčijski njen predsednik gosp. V. C. Zupan tako čvrsto poprijel, da je ni več iz glave izpustil, mora kranjska dežela dobiti v nekoliko letih, ker je deželi in Avstriji potrebna; al da jo (ker se za trdno nadjamo, da zbornici poslanski pritrdi tudi zbornica gospôska) dobimo tako kmalu, da se v kakih 2 letih že utegnemo voziti po njej, to je največa zasluga iskrenega našega domoljuba gospoda dr. Tomana. Kdor vé, koliko priprav potrebuje taka stvar, koliko dela in truda, koliko potov ne le, da se razjasni stvar vsacemu, komur gré beseda o tej zadevi, ampak da se odstranijo tudi overe, ki jih delajo nasprotniki (in pri tej naši železnici ste hodile vmes železnici čez Pontebo in Predel), ta bo pripoznal, da je dognal Toman to, kar se nam je dandanes nemogoče zdelo. Slava taki neutrudljivi eneržiji! Spolnuje se tedaj le dolžnost hvaležnosti, ako gosp. doktor prejema od mnozih strani zahvalnice za domoljubno svoje prizadevanje, s kterim je rešenih 15 prošinj, ktere so došle zbornici poslancev o tej zadevi. Drugi pot več o tej zadevi.

— (*Matičin odsek za izdavanje knjig*) je sprejel J. Veselov rokopis „Olikani Slovenec“ ter določil, da se ga natisne 2000 iztisov. — O gosp. Erjavčevem nasvetu „naj Matica izdá znanstveno terminologijo“, ne more odsek nič skleniti, ker gosp. nasvetovalec ni nakazal pota in načina, po kterem naj se sestavi ta terminologija. — Gosp. Vodopivčev rokopis „Slovenski zidar“ se je dal g. Fr. Tomšiču v pretres. — Vabilu „českega muzea“ na jubilejno njegovo slavnost je odsek odgovoril z adreso, ktero je podpisalo 14 v Ljubljani nazočih matičinih odbornikov. Ta adresa se od besede do besede glasí tako-le:

„Kar bivamo Slovani česko-slovenski v sedanjih pokrajinah, biva i bratovska vzajemnost med Čehi i Slovenci po Kranjskej, Koroškej i Štajarskej. Otec slavistike, veledostojni Josef Dobrovský Vaš — jest i naš. Budil i vodil je Val. Vodnika, otca mladega slovstva slovenskega, Kopitarja, Metelka, Jarnika i druge pisatelje naše. Kedar je vspeval naš Jan Vesel Koseski prvo svojo pesem „Potažva“, rodil se je literarni Vaš spolek Muzeum, kteri je v svojem Časopisu, oziraje se vedno na brate jugoslovanske, vrlo budil i pospeševal tudi književnost slovensko. Svedoki temu so slavni Čelakovský i Čop — Prešern, Hanka i Metelko, Šafařik i Miklosich, Křižek i drugi. Petletna posestrima „Matica slovenska v Ljubljani“ čestita tedaj, i vsled prijaznega povabila odborovega dne 28. maja, slavnemu spolku „Museu královstvi Českého“ v Pragi k petdeset-

letni slavnosti, radostno vsklikovaje: Slava! Na zdravje! Pan Bog živí literarno vzajemnost česko-slovensko!"

— C. k. deželna vlada je 1. maja razglasila to-le: „C. kr. ministerstvo bogočastja in nauka je, potem ko se je posvetovalo s praktičnimi izvedenci in šolniki, sklenilo s razpisom od 16. u. m. št. 2425 popolnoma odpraviti delitve šolskih daril (premij) na vseh javnih in privatnih ljudskih šolah. Ta visoki ukaz se tedaj razglaša s tem pristavkom, da se vsem dotičnim šolskim organom dolžnost naloží, ta ukaz spolnovati, pri tem pa vendar visoko ministerstvo upanje stavi na to, da občine, šolski prijatelji in dobrotniki, ki so dozdaj darovali za pripravo šolskih premij, tudi za naprej ne bodo odtegnili šolam svoje roke ter dovolili, da se taki pripomočki obrnejo v kako drugo koristno rabo, namreč, da se posebno napravijo ali pomnožijo bukvarnice za mladost, da se delijo med uboge učence bukve, pisavne potrebščine, čevlji, obleka itd. v prid prave omike za mladost."

— 70. rojstvenemu dnevu 7. dne t. m. slavnega Fr. Palackega čestitala so po telegramih vsa naša narodna društva in še posebej dr. J. Bleiweis in dr. E. Costa.

— Sl. čitalnica ljutomerska je po svojem tajniku gospodu dr. V. Zarniku blagovolila poslati naši čitalnici dve lepi fotografiji, ktere predstavljajo grupo slovenskih naših bratov na Ogerskem. Vzeti so obrazi prav iz sredine ogerskih Slovencev, to je, iz fare Belotinec imenovane, v Zaladski županiji. Izdelal je lični fotografiji ogerski fotograf Fr. Tömöry. Čitalnica naša, jako hvaležna sestrici svoji v Ljutomeru za mili ta dar, odločila je zanimivima slikama častno mesto v bralnici svoji.

— Sloveči naš umetnik pevstva gosp. Fr. Grbec, dozdaj učitelj v Trnovem pri notranjski Bistrici, se je svoji službi odpovedal. Kakor slišimo, je dobil od več gledišč ponudeb za operista.

— Potovalo nas je 12 prijateljev 7. dne t. m. — tako nam piše znanec — iz Ljubljane na Šmarno goro veselega srca in brez strahú, ki ga Slovencem nasprotni pisači delajo po časnikih. Pod goro nas prijazno sprejme množica kmetiškega ljudstva sè živio-klici, in med tem celó možnarji pokajo. Začudivši se temu nepričakovanemu sprejemu, izvemo, da so nam s tem hoteli pokazati, da niso sovražni svojim sorodnjakom mestnim. Le prenaglo smo se morali posloviti od domoljubne množice, kteri tù izrekam srčno zahvalo za preprijazni sprejem v imenu svojem in svojih prijateljev.

— *(Društvo Sokola)* napravi, ako bode vreme ugodno, 28. dne t. m. izlet na deželo in sicer čez Ježico, Gameljne, Šmartno, Tacen v Št. Vid poleg Ljubljane.

— *(Dramatično društvo)* ima izredni občni zbor v nedeljo 21. junija ob pol 11. uri zjutraj v čitalničini dvorani. Vrsta razgovorov bode: 1. Sporočilo začasnega odbora; 2. nasvet odborov o predstavah v javnem gledišči; 3. nasveti posamesnih družabnikov; 4. volitev novega pomnoženega odbora, prvosednika in blagajnika.

— Sejm ljubljanski se začne drug teden po sv. Petru in Pavlu, to je, v pondeljek 6. dne prihodnjega meseca.

— Brez konca in kraja se sesedávajo gospodje profesorji na gimnaziji naši, kakor piše „Slov. Narod". Da obravnajo v svojih sejah važne rečí, ni dvombe; kakove pa, tudi mi nismo mogli izvedeti za gotovo, a to smo slišali, da iz ene teh séj sta jo celó pobegnila obá kateheta gospoda dr. Gogala in Marn; morala je toraj seja jako jako viharna biti. Izključili so učenca, kakor čujemo, nadepolnega, in neka poredna „fama" raznaša pravlico, da je padel „als Opfer dem Professor Hönig und dem Professor Marn." Hönig in Marn, Marn in Hönig — naj obračamo kakor koli te imeni, nikakor ne moremo uganiti soglasja v tej zastavici. Toda, kar je danes še skrito, utegne jutri biti že očito. — Potrdilo se nam je tudi to, kar je „Slov. Narod" omenil, da je gimnazijsko ravnateljstvo slovenski mladini po slovenskih učiteljih odsvetovalo branje slovenskih časnikov, — a da bi se bilo po nemških učiteljih odsvetovalo branje nemških časnikov, tega nismo še izvedeli dozdaj. Pri tej priliki so neki déli vse slovenske časnike na kritično reščeto in „Slov. Nar." bi rad izvedel, kaj se je reklo o njem — kot najmlajšem „wühlerji" za narodne pravice. „Novice" pa niso nič radovedne zarad tega, ker so si v svesti, da pri tej kritiki niso dobile nič boljega „klasa" kakor onega, ki ga jim je — naši bralci se še spominjajo „Schmierblatta" — pred par leti dal ad majorem germaniae gloriam neki gimnazijsk učitelj; tudi „Šolski Tovarš" je še le unidan skupil to svoje. Mi sicer ne poznamo šolskih postav na tanko in morebiti se motimo, ako mislimo, da tudi šolska mladež sme brati časnike. To pa vemo za gotovo, da dijaki že 25. let beró „Novice", v kterih je celó že pred 48. letom prišla marsikaka dijaška pesmica na god kakemu ljubljenemu profesorju (Krsniku, Martinaku, Novaku itd.) na svitlo. Sploh je zvesto vodilo vsem slovenskim časnikom: „za vero, cesarja in dom"; ta trójica pa nima nikakoršnega strupa v sebi, kakor ga ima marsikaka nemška „Zeitung." Odraščena šolska mladina po vsem svetu bere dandanes časnike, in mladež je nada tudi domovini naši, ako se marljivo učí šolskih rečí, pa poleg tega tudi kak slovensk časnik bere, namesti da gré v nemško gledišče gledat „Die Mönche", „Die schöne Helena" itd. In na česa neki se more dandanes ob času toliko hvalisanega „liberalizma" opirati odsvetovanje časniškega berila odraščeni mladini, ako se 14letnemu dečku po medvérski postavi celó pravica dovoljuje, da sme vero premeniti!! — Vse to premišljevaje smo se naposled spomnili starodavnih pravíl: „Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem", — „plus pressa, altius surgit" itd.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Iz zbornice poslancev imamo o sklepih finančnih zadev še omeniti, da je bil sprejet predlog, po kterem naj se ves sedanji državni dolg *) zenači tako, da bodo — razun 7 vrst obligacij, med njimi so loterijska posojila — samo ena sorta obligacij, z enacimi obresti po 5 od 100. Sprejeta je bila dalje postava, da se smejo prodati nektere državne lastnine, **) in da sme vlada na pósodo vzeti 25 mili-

*) Po „Wiener Zeitg." je znašal avstrijski državni dolg, na 5 odstotkini kapital prerajtan, konec 1867. leta 3.009,804.134 gold., in sicer stareji založeni dolg (fundirte Schuld) 9,701.621 goldinarjev, novejši založeni dolg 2.674,889.170 gold., nezaloženi dolg (schwebende Schuld) pa 425,213.443 gold. Razun tega dolgá je še dolgá 808,034 gld., na še neplačanih dobitkih loterijnih posojíl, 12,953.728 gold. na odškodnih dohodkih in plačila bavarski vladi z 1,750.000 gold. Dolg za zemljiščino odvezo je konec preteklega leta znesel 519,459.760 gold. Obresti (činža) za ves državni dolg se plačuje vsako leto 127 milijonov in 718.147 gold., obresti za dolg zemljiščine odveze pa 25 milijonov in 893.970 gold. Od 1866. leta se je državnega dolgá več narastlo za 105 milijonov in 810.029 gold.; dolg zemljiščine odveze se je zmanjšal za 4 milijone in 96.665 gold.

**) Državno posestvo našega cesarstva znaša 1 milijon in 700.000 oralov gozda, 100.000 oralov planin in pašnikov, 30.000 oralov njiv, senožet in vrtov, tedaj

jonov gold. pa jih povrniti s tem, kar skupi iz prodanih državnih lastnin. V tej seji, ko je šlo za to, kako bi se državni blagajnici pridobilo to, kar jej bode primanjkalo konec tega leta, se je med drugim tudi dr. Toman ustavljal povišanju zemljiščinih in hišnih davkov (glej: govor njegov na 196. strani) in ministerstvo je dobilo sporočilo, naj kmalu naznani, kako misli, da bi se dobilo, kolikor primanjkuje državni blagajnici. — Ministerstvo je zbornici poslancev že izročilo te predloge, v kterih žalibog! nahajamo povišanje priklad pri zemljiščinem davku za eno dvanajstinko, pri hišnem razrednem davku za eno četrtinko in pri pridobnini in dohodnini za 3 petinke. Vsi ti davki bi donesli od 7 do 8 milj. gold. za letošnje leto. — V seji 10. dné t. m. je prišla za kranjsko deželo važna stvar v razpravo: železnica namreč iz Trbiža v Ljubljano. Dotični odbor je nasvetoval, naj vlada tistemu, kdor napravo te železnice prevzame, porok bode za to, da od stroškov, ki so za zidanje cenjeni na 16 milijonov in 320.000 goldinarjev za $13^{6}/_{10}$ milj, dobiva vsako leto gotovih 5 od 100 obresti (činža). Dr. Klun je zagovarjal ta predlog, pa jo nazadnje zavil na neko „mednarodno“ stran, za ktero nimamo srca, dokler se narod naš ne postavi na to mesto, ker mu gré, da se mu sili vsaka druga omika, le ta na naravni poti ne. Njemu nasproti je državni kancelar Beust, tudi zagovarjaje to železnico, odločno priznaval Slovence kot samostojin faktor, s kterim je treba računiti. Štajarski poslanec Lohninger ni bil sicer nasproti, da se kaj pomoči dovoli tej železnici, pa govoril je tako, da je bilo očitno, da mu naša železnica ni po godu — samo iz ljubezni do nas! Dr. Toman pa je njegovo besedovanje djal na cedilo ostre kritike. Drugi pot prinesemo več iz te razprave, po kteri je z vsemi glasovi zoper 6 obveljal gori omenjeni predlog.

Česko. Iz Prage. Glavno naše mesto je doživelo zopet dni, ki so sè zlatimi pismenkami zapisani v zgodovino slovansko. Obhajala se je 50letnica, kar je ustanovljen češki muzeum, in čestital je ves slovanski svet temu slovesnemu dnevu. Ko se je ta dan praznoval bolj tiho, se je 70. rojstni dan visokoučenega zgodovinarja in prvega buditelja slovanske zavesti na Českem — „očeta českega“ dr. Fr. Palackega obhajal tako svečano, da tako se ni častil še noben prosti mestjan. Sijajna baklada, slovesnost v gledišču, pokloni od vseh straní, telegramov na stotine, ustanovitev štipendije z 10.000 gold. pod njegovim imenom in še več druzega je bilo znamenje, kako ves narod ljubi in spoštuje svojega prvaka, ki spisuje zgodovinske knjige naroda českega tolike cene, da jih spoštuje ves svet.

Hrvaško. — Ogerska in Hrvaška ste na tem, da sklenete pogodbo med seboj, ktera določuje razmero trojedne kraljevine do ogerske krone. Kakor je hrvaški deželni zbor zdaj čudovito sestavljen, je gotovo, da pritrdi tej pogodbi, po kteri bode trojedna kraljevina životvarila, dokler se ne prestrojí v ogerske županije. Reke ne spustí Magjar iz rok, in Istra in Dalmacija, sestre našemu pomorstvu, bote služile magjarskemu brodovju. — Tako se mnogi Magjar-Orzsagani zibljejo v sladkih sanjah. Drugi pa si mislijo: ne bode li vse to hiša iz kvart, ktero podere prvi piš?

Srbija. Iz Belega grada. Kakor strela iz jasnega neba je udaril umor kneza Mihajla na narod srbski, pa stresel tudi ves svet, in to po vsej pravici, kajti ako zdaj s predrzno roko kdo vrže le iskrico v ta položaj, silen plamen turških homatij je gotov. Izprva se je mislilo, da je kako osebno maščevanje krivo grozovitega hudodelstva, al zdaj vladni list in „Vidovdan“ kar naravnost pravita, da 1858. leta iz dežele pregnani knez Aleksander Karažjoržjević je duša zakletve, kteri je padel knez Mihajlo. Dozdaj je še vse mirno. Skupščina si bode po deželni postavi volila novega kneza. Kakor se zdaj kaže, bode izvolila kneza Milana, 13 let starega sina Marije Obrenovićke, kterega je že ranjki knez, ker ni imel lastnega sina, odločil si za naslednika svojega.

skupaj 1 milijon in 830.000 oralov svetá. Vsakoletni dohodki vseh državnih posestev znašajo zdaj 1 milijon in 500.000 gld., in sicer gozdi 1 milijon in 200.000 gold., 200.000 do 300.000 gold. pa državne grajščine.

Kursi na Dunaji 16. junija.

5% metaliki 57 fl. 60 kr.	Ažijo srebra 113 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 63 fl. 45 kr.	Cekini 5 fl. 54 kr.

Vabílo k naročilu na „Novice“

za drugo polovico tega leta.

Častite naročnike, ki so naročeni le do konca tega meseca, in pa nove naročnike prosimo, naj se oglasijo kmalu, da brž prve liste prihodnjega meseca poredoma dobivajo. „Novice“ veljajo

za pol leta po pošti . 2 gold. 20 kr., — za četrt leta 1 gold. 15 kr.;
za „ „ v tiskarnici 1 „ 80 „ — za „ „ — „ 90 „

za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača 18 kr., za prenarejanje napisa med letom 10 kr.

Naročnina naj se založniku (J. Blazniku na bregu hiš. št. 190) pošilja franko, to je, poštnine prosta.

Kdor ima „Novice“, dobiva temeljitega poduka v gospodarskih in mnogovrstnih druzih rečéh, brez kterega človek dandanes biti ne more, — zraven tega pa tudi vse izvé, kar se pri nas domá na Slovenskem in sicer po svetu imenitnega godí. Vse to ostane tudi vprihodnje zvesto vodílo národnemu našemu listu. Časi, v kterih živimo, so zeló važni in prihajajo vsaki dan važnejši; zato nam je berila in po njem razjasnila treba. Kar je „Novicam“ o tem na pogrešek, da ne izhajajo vsaki dan, jim je od druge straní na korist, da to, kar prinesejo vsaki teden, je zrelo in dobro pretehtano. In poleg tega jim je cena zeló nizka.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.